

بأس و امید در اشعار مهدی اخوان ثالث

مؤلف:

خداداد کریمی نسب

سرشناسه	:	کریمی نسب، خداداد، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	:	یأس و امید در اشعار مهدی اخوان ثالث/ مولف خداداد کریمی نسب.
مشخصات نشر	:	تهران : گروه آموزشی مدرس: سنجش و دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۱ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۱۶-۴۱۸-۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۱۷.
موضوع	:	اخوان ثالث، مهدی، ۱۳۰۷ - ۱۳۶۹ -- نقد و تفسیر.
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع	:	th century -- History and criticism۲۰ Persian poetry --
موضوع	:	نامیدی در ادبیات
موضوع	:	Despair in literature
موضوع	:	امید در ادبیات
موضوع	:	Hope in literature
رده بندی کنگره	:	۹۴۹.۲۲
رده بندی دیویی	:	۸۰۷.۱۴۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۹۶۷۳۶۹

www.sanjesh.ir
sanjesh.odanesh@iran.ir

عنوان: یأس و امید در اشعار مهدی اخوان ثالث

مؤلف: خداداد کریمی نسب

ناشر: انتشارات سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

صفحه آرای: فاطمه حیدریان

طراح جلد: مهتاب دوستی

ناظر: نسرين خانی

قطع و تیراژ: وزیری ۵۰۰ نسخه

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

بهاء: ۳۰۰۰۰۰ ریال

چاپ و نشر: تهران، ملارد، مارلیک، بلوار هفت تیر، مجتمع تجاری اداری امیر، آکادمی تخصصی دکتری

مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۶

تلفن تماس: ۰۲۱-۶۵۱۴۰۰۲۷

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: مقدمه	۳
فصل دوم: شرح احوال و آثار مهدی اخوان ثالث	۱۰
زندگی مهدی اخوان ثالث	۱۱
سبک، سیاق و سبب شعر اخوان	۱۲
بیان روایی - تمثیلی - اسطوره‌ای	۱۴
لحن حماسی و پرحلاکت	۱۴
توجه به موسیقی	۱۴
طنز	۱۵
آثار اخوان	۱۷
روایتگری اخوان	۲۲
زبان شعری اخوان ثالث	۲۵
مهدی اخوان ثالث: شاعری در میانه سنت و مدرنیته	۳۲
فصل سوم: مبانی نظری	۳۸
درآمدی بر ادبیات معاصر و مضامین آن	۳۹
عوامل مؤثر تاریخی بر شعر معاصر	۴۰
یأس	۴۱
معنای یأس	۴۱
یأس از منظر آیات و روایات	۴۱
منشاء یأس	۴۲

۴۳	انواع یأس
۴۴	اثر یأس
۴۴	امید
۴۵	تعریف امید
۴۵	نظریه امید
۴۶	امید در قرآن
۴۶	رادکارهای - نقادی (معرفتی) قرآن برای ایجاد و القای امید
۴۹	رادکارهای ایجاد و افزایش امید
۵۱	فصل چهارم: بررسی جلوه‌های یأس و امید در اشعار اخوان ثالث
۵۲	جلوه‌های یأس در اشعار اخوان ثالث
۵۲	ناامیدی از بهبود شرایط زندگی
۵۴	فقر
۶۰	رویاپردازی‌های خام
۶۳	افسوس از فساد حکومتی
۶۵	احساس ناامیدی از کم‌رنگ شدن جایگاه شعر و شاعری
۶۶	کم‌رنگ شدن عشق و ارزشهای معنوی
۶۹	احساس تنهایی
۷۱	افسردگی از ستمهای تاریخی
۷۴	اوضاع ناامیدکننده اجتماعی و فرهنگی
۷۸	شکست و ناامید در عرصه‌های سیاسی
۸۳	فرار نخبه‌ها به خارج از کشور
۸۴	ناامیدی اخوان از وضع خویش
۸۷	ناامید از دستیابی به گذشته
۸۸	درد نرسیدن به معشوق

۸۹.....	چهل
۹۱.....	ناامید از خداوند
۹۶.....	پوچی و بی‌معنایی زندگی
۹۷.....	ترس از مرگ
۹۸.....	جلوه‌های امید در اشعار اخوان ثالث
۹۸.....	امید به تعالی فرهنگی ایران در جهان
۱۰۰.....	امید به حفظ زبان ملی
۱۰۲.....	ملی‌گرایی
۱۰۶.....	امیدوار به مقاومت و پیروزی در ابر استعمار
۱۱۱.....	امید به آینده‌های درخشان
۱۱۲.....	امیدوار به پیروزی‌های سیاسی
۱۱۳.....	آرزوی بازگشت دوباره آرمانشهر
۱۱۴.....	مبارزه تاریخی
۱۱۷.....	منابع و مآخذ

مقدمه

انسان با اولین گریه‌های کودکانه پا به دنیا می‌گذارد که آمیزه‌ای از غم و شادی است. گویی تقدیر آدمی چنین رقم خورده است که در انبوه یأس و امید، زندگی را تلخ یا شیرین تجربه کند. به طوری که شاعران در مواجهه با نارسایی‌ها و مشکلات فردی و اجتماعی و برعکس در برخورد با موفقیت‌های شخصی و پیروزی‌های اجتماعی دچار یأس و امید می‌شوند و حتی شاعران عارف نیز در سیر و سلوک و در اندیشه‌ی هجران و وصال معشوق و به هنگام برخورداری از لال و جمال الهی، دچار قبض و بسط و یأس و امید می‌شوند؛ بنابراین می‌توان ادعان نمود که زندگی هر انسانی در هر جامعه‌ای با یأس و امید همراه بوده است و گویی این دو همزاد آدمی‌اند؛ چنانکه با زندگی آدمی عجین شده‌اند و بر این اساس در اشعار همه‌ی شاعران حالاتی از یأس و امید به هنگام مواجهه با غم و اندوه، شادی و سعادت‌مندی دیده می‌شود.

«در همه دوره‌های شعر اخوان نوع نادیدی، بی‌باوری، تنهایی، غربت و غم حضور دارد. انگیزه تجلی نموده‌های شکست، در شعر او فردی، گاه اجتماعی، گاه سیاسی و گاه فلسفی است؛ اما وجه مشترکی که در همه ادوار شعر اخوان وجود دارد، طرح شکست است. اگر از بعضی لحظه‌های زودگذر بگذریم، شاید بشود گفت که اخوان هیچ‌گاه در زندگی خویش فردی امیدوار نبوده است. یعنی در واقع نمی‌توانسته امیدوار باشد زیرا در وقتی چشم به جهان گشود، مصائب زندگی بر سرش فرود آمد، از فقر و تهیدستی خانوادگی گشته تا مرگ پدر و سپس مرگ دختر خردسالش تنسگل، داغ از دست دادن دو شوهر خواهر جوان، مرگش و از دست رفتن دختر بزرگش لاله در اوایل جوانی، تبعید و زندانی سیاسی شدن، اخراج از کار و بی‌کاری، نا فرجامی در عشق و زندانی شدن به جرم مرد بودن، همه و همه از علت‌های درونی‌ای به شمار می‌آیند در شعر اخوان می‌توان از آن‌ها سخن به میان آورد» (پرهام، ۱۳۶۲: ۷).

این مجموعه در چهار فصل تهیه و تنظیم شده است:

فصل اول را مقدمه کتاب و کلیات، تشکیل می‌دهد.

در فصل دوم، آثار و زندگی مهدی اخوان ثالث شرح و بسط داده شده است؛

فصل سوم را بررسی ادبیات معاصر و مضامین آن و عوامل مؤثر تاریخی بر شعر معاصر تشکیل داده است؛

در فصل چهارم، بحث اصلی پژوهش یعنی، جلوه‌های یأس و امید در اشعار اخوان ثالث مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و در نهایت،

www.ketab.ir